Stockholms stad

Program för barnhälsa i Stockholms stad

Beslutat av kommunfullmäktige 20xx-mm-dd

start.stockholm

Förskolenämnden
December 2024

Publikationsnummer: Klicka här för att ange publikationsnummer
Dnr: Klicka här för att ange Dnr
ISBN: Klicka här för att ange ISBN
Utgivningsdatum: Klicka här för att ange utgivningsdatum
Utgivare: Klicka här för att ange utgivare
Kontaktperson: Klicka här för att ange kontaktperson
Produktion: Klicka här för att ange produktion
Distributör: Klicka här för att ange distributör
Omslagsfoto: Klicka här för att ange omslagsfoto
Konsult: Klicka här för att ange konsult

Förord

Barnhälsa ska utvecklas i Stockholm Stad!

I Stockholm stad ska alla barn ges möjlighet att påverka sitt eget liv och bidra till samhällets utveckling. Genom hållbara och långsiktiga insatser för hälsa, utbildning och jämlikhet skapar Stockholms Stad förutsättningar för varje barns välbefinnande och utveckling.

Förskolan har en central roll i detta arbete genom att erbjuda en trygg, stimulerande och inkluderande miljö som främjar barns fysiska, psykiska och sociala hälsa. På förskolan får barn möjlighet att leka, röra på sig och utvecklas i samspel med andra, samtidigt som de lär sig om samarbete, respekt och demokratiska processer – viktiga färdigheter för att bli aktiva och delaktiga samhällsmedborgare.

Förskolan har ett kompensatoriskt uppdrag att stödja alla barn utifrån deras individuella behov. Genom tidigt stöd och förebyggande insatser minskar skillnader i barns förutsättningar, vilket bidrar till ett mer jämlikt och rättvist samhälle. Arbetet utgår från ett helhetsperspektiv på barns utveckling som tillgodoser såväl fysiska, psykiska och sociala behov, där alla barn ges lika möjlighet att delta och utvecklas på lika villkor.

Med fokus på hälsa och delaktighet skapar förskolan en inkluderande miljö som ger barnen en trygg start i livet och stärker deras framtida möjligheter.

Tillsammans för stadens förskolebarn!

Alexandra Mattsson
Förskole-, barn- och fritidsborgarråd

Gunilla Davidsson
Förvaltningsdirektör
Förskoleförvaltningen

Innehåll

Förord 3
Barnhälsan ska utvecklas i Stockholm Stad 3
Inledning 5
Mål och syfte 6
Begreppet barnhälsa 7
Lagstiftning och författningar 7
Skollagen 8
Läroplan för förskolan 8
FN:s Barnkonvention 8
Agenda 2030 9
Organisation för barnhälsa 9
Barnhälsans strategiska inriktningsområden 10
1. Hälsofrämjande 11
2. Förebyggande 11
3. Inkluderande 12
Barnhälsans fokusområden 13
1. Fysisk hälsa 13
2. Hälsosamma matvanor 14
3. Psykosocial hälsa 15
4. Miljö och Barnsäkerhet 17
5. Samverkan 18
Kunskap och kompetensutveckling. 20
Genomförande, ansvar och uppföljning 22
Genomförande och ansvar 22
Handlingsplan och digital plattform 23
Uppföljning 23
Revidering av program 23
Referenser 24

Inledning

”Utbildningen i förskolan ska bidra till att barnet utvecklar en förståelse för sig själv och sin omvärld. Utforskande, nyfikenhet och lust att leka och lära ska vara grunden för utbildningen. Den ska präglas av att omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet.
(Läroplan för förskolan, Lpfö 18, kap. 2)

Program för barnhälsa i Stockholms stad syftar till att säkerställa att alla barn i staden har rätt till en trygg, inkluderande och hälsofrämjande miljö. Programmets övergripande mål är att minska skillnader i barns livsvillkor och skapa hållbara förutsättningar för att främja barns fysiska, psykiska och sociala välbefinnande.

Stockholms stad arbetar för jämlika livsvillkor för alla barn, oavsett bakgrund, förutsättningar eller var de bor. Nya samhällsutmaningar, ökande psykisk ohälsa och förändrade levnadsvanor kräver hälsofrämjande insatser, samverkan och inkluderande miljöer som ger alla barn förutsättningar för en god start i livet. Stockholms stad har tidigare saknat ett gemensamt och sammanhållet arbete för barnhälsa. Genom ett stadsövergripande program för barnhälsa ska arbetet stärkas genom en enhetlig och likvärdig grund för arbetet med barnhälsa i Stockholms stads verksamheter.

Förskolans kompensatoriska uppdrag är i linje med programmets intentioner. Förskolan ska bidra till en likvärdig och inkluderande utbildning av hög kvalitet, där barns kognitiva, emotionella och sociala förmågor stärks. Genom tidiga insatser och systematiskt hälsofrämjande arbete kan hinder för barns välbefinnande och lärande identifieras och undanröjas och skillnader i livsvillkor utjämnas. Det lägger grunden för jämlik, likvärdig och hållbar utveckling för att främja hälsosamma levnadsvanor samt ge en trygg start i livet för alla barn i Stockholms stad.

Programmet följer nationella styrdokument såsom Skollag, Läroplan för förskolan, FN:s barnkonvention och Agenda 2030, och utgår från stadsövergripande riktlinjer och styrdokument inom Stockholms stad. Dessa styrande dokument ger en stabil grund för ett rättssäkert och systematiskt arbete som sätter barns bästa i fokus och strävar efter att utjämna skillnader i barns hälsa och livsvillkor.

Forskning och aktuella rapporter har legat till grund för inriktnings- och fokusområden som tagits fram till programmet. Samtliga underlag redovisas i referenslistan. Inom forskningen betonas vikten av hälsofrämjande och förebyggande insatser för att skapa jämlika och hållbara förutsättningar för barns utveckling och hälsa. Med förskolans kompensatoriska uppdrag som utgångspunkt, arbetar Stockholms stad för att säkerställa att alla barn får tidigt stöd, stimulerande och tillgängliga lärmiljöer som möter olika barns

behov, inkluderat barn med funktionsnedsättningar. För att uppfylla förskolans uppdrag i att främja varje barns utveckling och lärande krävs en trygg, säker och stimulerande miljö. Miljön ska vara anpassad utifrån barnets individuella behov där alla barn ges möjlighet att utvecklas utifrån sina förutsättningar för att nå sin fulla potential. Centralt i Stockholms stads program för barnhälsa är universella insatser som är hälsofrämjande, förebyggande och inkluderande för att minska ojämlikheter och främja hållbar hälsa för alla barn. Detta kräver god samverkan mellan stadens verksamheter, externa aktörer såsom andra myndigheter, region och civilsamhället.

Programmet betonar vikten av förebyggande arbete mot våld, missbruk och kriminalitet, där förskolan genom tidiga insatser, förtroendefulla relationer och samverkan kan bidra till att tidigt upptäcka och agera vid misstanke om att barn lever i riskfyllda miljöer eller utsätts för skadlig påverkan. Att tidigt identifiera barn som far illa eller riskerar att fara illa och ge tidigt stöd bidrar till barns trygghet och möjlighet att växa upp under hälsosamma och stabila förhållanden, i enlighet med programmets intentioner.

Programmet är styrande för de kommunala förskolorna i staden. Fristående förskoleverksamheter erbjuds möjlighet att ta del av programmet, vilket kan fungera som vägledning eller stöd för verksamhetens arbete med barnhälsa. Program för barnhälsa i Stockholms stad bidrar till att etablera en sammanhållen, systematisk och likvärdig strategi för arbetet med barns hälsa, lärande och utveckling i Stockholms stad.

Mål och syfte

Det övergripande målet med programmet är att minska skillnader i barns livsvillkor och främja barns fysiska, psykiska och sociala utveckling. Syftet är att alla barn i förskolan oavsett bakgrund och förutsättningar får tillgång till en trygg inkluderande och hälsofrämjande miljö som stödjer deras utveckling och bidrar till ett mer jämlikt och hållbart samhälle.

Stockholms stad bidrar till mål och syfte i arbetet med barns hälsa genom att etablera ett sammanhållet och stadsövergripande program för barnhälsa. Programmets ambitioner är att möta de komplexa och prioriterade utmaningar som rör barns hälsa och livsvillkor genom att skapa en gemensam riktning som tidigare saknats i staden. Genom strategiska, systematiska och samordnade insatser ska programmet säkerställa att barn som lever i riskmiljöer, far illa eller riskerar fara illa kan identifieras och får rätt och samordnat stöd i ett tidigt skede.

Stockholms stads stadsövergripande Program för barnhälsa riktar sig till stadens stadsdelsnämnder. Fokus i programmet ligger särskilt på verksamhetsområde förskola, öppen förskola och introduktionsförskola samt annan pedagogisk omsorg. Övriga nämnder och bolag inom Stockholm stad kan använda programmets vägledande innehåll som stöd vid insatser som relaterar till förskolans målgrupp och verksamhetsområde.

Begreppet barnhälsa

Begreppet barnhälsa i detta program utgår från Världshälsoorganisationens (WHO) holistiska definition av hälsa: ett tillstånd av fullständigt fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande, inte enbart frånvaro av sjukdom eller svaghet. Det handlar om att skapa goda förutsättningar för att barn ska växa och utvecklas optimalt under hela barndomen.

Fysisk hälsa handlar om barnets kroppsliga välbefinnande och funktion. Det inkluderar fysisk aktivitet, näringsintag, sömn, kroppslig integritet och immunförsvar. Förskolan har en viktig roll i att främja rörelse, erbjuda näringsrik mat och skapa en säker miljö där barn kan leka och utvecklas fysiskt utan risk för skador eller sjukdomar.

Psykisk hälsa fokuserar på barnets förmåga att förstå och reglera känslor, samt hantera stress och motgångar. Förskolan stödjer barns känslomässiga utveckling genom att erbjuda trygga miljöer där barn får uttrycka sina känslor och bygga självkänsla. Förskolan ska ge barn verktyg för att hantera sina känslor på ett konstruktivt sätt. Bidra till deras förmåga till självreglering.

Social hälsa handlar om barnets förmåga att skapa och upprätthålla positiva relationer. I förskolan får barn möjlighet att utveckla sina sociala färdigheter genom samarbete, konfliktlösning och kommunikation med andra barn och vuxna. Förskolan ska erbjuda stödjande nätverk och en miljö där barn känner sig inkluderade och trygga. Samverkan med hemmet är centralt i dessa processer.

Barnhälsa som begrepp konkretiseras vidare genom de fem fokusområden som beskrivs mer utförlig längre fram i programmet. Begreppet barnhälsa är inte definierat i skollagen men har börjat etableras inom förskolan som en motsvarighet till elevhälsa i skolan. Barnhälsa ska inte förväxlas med Elevhälsa, som regleras genom lagar och förordningar.

Lagstiftning och författningar

Barns rättigheter, utbildning och hälsa säkerställs genom flera lagar och styrdokument som reglerar förskolans uppdrag och kommunens

ansvar. Programmet bygger på nationella och internationella styrdokument, såsom Skollagen (2010:800), Läroplan för förskola (Lpfö 18), FN:s barnkonvention och Agenda 2030, samt stadens egna styrande dokument.

Skollagen

Skollagen fastställer att förskolan ska sätta barnets bästa i centrum och säkerställa att alla barn ges rätt till en trygg och likvärdig utbildning som främjar deras utveckling och hälsa.

Skollagen preciserar även förskolans kompensatoriska uppdrag, där hänsyn ska tas till alla barns olika behov och att stöd ska ges för att varje barn ska kunna utvecklas så långt som möjligt. Detta innebär att förskolan ska bidra till att motverka skillnader i förutsättningar genom att erbjuda anpassat stöd och stimulans.

Förskolan ska även erbjuda en säker miljö, anpassa stödet för barn i behov av särskilt stöd och aktivt motverka diskriminering för att säkerställa lika rättigheter och möjligheter för alla barn.

Läroplan för förskolan

Förskolans läroplan (Lpfö 18) betonar vikten av en trygg, hälsosam och stimulerande miljö som främjar barns utveckling och lärande, där fysisk och psykisk hälsa är nära kopplade till lärande. Förskolan ska förena omsorg och undervisning, främja hälsa och delaktighet samt skapa en inkluderande miljö som genomsyras av värdegrundsarbete.

Läroplanen konkretiserar skollagens krav på en god och likvärdig utbildning. Tillsammans säkerställer de kommunens ansvar för en förskola av hög kvalitet där barnets fysiska, psykiska och sociala hälsa är nära kopplat till god utbildning och barns lärande.

FN:s Barnkonvention

Sedan 2020 är Barnkonventionen svensk lag och säkerställer att barns rättigheter genomsyrar all offentlig verksamhet. Grundprinciperna i konventionen innefattar rätten till likvärdig behandling, barnets bästa, rätt till liv och utveckling samt att få uttrycka sin mening.

Stockholm stad har strukturer och styrande dokument för att stärka barnrättsarbetet, exempelvis program för mänskliga rättigheter och program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning. Barnrättsperspektivet ska prägla stadens verksamheter samt ingå i planering, genomförande och uppföljning.

Agenda 2030

Agenda 2030 genomsyras av ett rättighetsperspektiv som ska säkerställa alla individers politiska och medborgerliga samt ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. De 17 målen i agendan tar sikte på en hållbar utveckling, både för människor och för miljö. Genom att agera lokalt tar staden ansvar för och bidrar till att förbättra förutsättningarna för en globalt hållbar utveckling.

Genom mål 4 i Agenda 2030 betonas vikten av en god utbildning för alla. En inkluderande utbildning av god kvalitet är centralt för möjligheterna till välstånd, hälsa och jämlikhet i vårt samhälle. Utbildningssystemet möter människors behov under hela livet, med början i förskolan och därför är förskolans verksamhet betydelsefull i arbetet för att nå målet i Agenda 2030. För att nå en god barnhälsa tangerar även mål 3 God hälsa och välbefinnande, mål 5 jämställdhet och mål 10 minskad ojämlikhet.

Dessa nationella och internationella styrdokument lägger grunden för att förskolan ska kunna vara en inkluderande och hälsofrämjande miljö som bidrar till god utbildning samt uppfylla mål enligt FN:s barnkonvention och Agenda 2030.

Organisation för barnhälsa

För ett framgångsrikt arbete med barnhälsa krävs en organisation inom varje stadsdelsnämnd, med fokus på hälsofrämjande och förebyggande insatser på individ- och gruppnivå. Organisationen bör arbeta konsultativt och med handledning av förskolans medarbetare och ledning. Samarbete med vårdnadshavare, barn och externa aktörer ska bidra till att säkerställa att stöd ges som främjar deras utveckling och lärande utifrån barnets bästa.
Organisationen kan inkludera olika yrkesprofessioner, såsom specialpedagoger, socionomer, logopeder, dietister och psykologer, som tillsammans kan stärka kompetensen och stödet inom barnhälsoarbetet.

Barnhälsoarbetet ska främja en trygg, hållbar och hälsosam utveckling för alla barn. Det specialpedagogiska perspektivet ska genomsyra det förebyggande arbetet och integreras i planering, genomförande och uppföljning av verksamheten. Barnhälsans organisation bidrar med att kartlägga behov och hinder, stödja barns utveckling och främjar inkludering. Detta arbete innebär även ett nära samarbete med region, socialtjänst och civilsamhället.

Barnhälsans strategiska inriktningsområden

Programmet för barnhälsa bygger på aktuell forskning, nationella, internationella program och riktlinjer, kunskapsöversikter samt identifierade behov utifrån stadsdelsnämndernas systematiska kvalitetsarbete. De tre strategiska inriktningsmålen tillsammans med de fem fokusområdena pekar ut riktningen för arbetet med barnhälsa i stadens förskolor. En hållbar förskola som är *hälsofrämjande, förebyggande och inkluderande* samt att arbetet ska ske i samverkan med såväl interna som externa aktörer.

De tre strategiska inriktningarna skapar en helhetssyn på barnhälsa i stadens förskolor. Enligt forskning är hälsofrämjande åtgärder som kombinerar stödjande miljöer, kunskap och samverkan avgörande för att stärka barns livsvillkor och välbefinnande (WHO, 2021).

1. Hälsofrämjande

Förskolan ska vara en arena som bidrar till trygghet, goda relationer och goda lärmiljöer. Forskning visar att utbildning för hållbar utveckling tidigt i livet skapar medvetenhet om globala utmaningar och stärker barns handlingskompetens (UNESCO). Förskolor ska därför integrera ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet i lärandet. Barn ska ges möjlighet att förstå hur deras val påverkar framtiden och utveckla samarbetsförmåga för att möta komplexa förändringar i sin omvärld.

Hälsofrämjande arbete syftar till att stärka barns fysiska, psykiska och sociala välbefinnande genom att öka deras tilltro till den egna förmågan och kunskap om hälsa. Insatserna är universella och riktar sig till alla barn för att främja hälsa, lärande och utveckling. Exempelvis omfattar det förskolans arbete med att skapa trygghet, goda relationer, delaktighet och utformning av lärmiljöer.

Förskolans hälsofrämjande och förebyggande arbete har över tid skiftat fokus från att hantera ohälsa och riskfaktorer till att lyfta fram frisk- och skyddsfaktorer som stärker barns hälsa och välmående. Arbetet ska utgå från varje barns behov och förutsättningar, med syfte att utveckla lärmiljöer som samtidigt stödjer hälsa och lärande.

Leken är central för barns utveckling, lärande och välbefinnande och stärker deras resiliens, det vill säga förmågan att hantera utmaningar och förändringar. Genom lek utforskar barn världen, utvecklar sociala färdigheter och kognitiva, emotionella och motoriska förmågor. Lek stimulerar kreativitet, problemlösning och samarbete, samt hjälper barn att bearbeta känslor och erfarenheter. Forskning visar att lek bygger positiva relationer och stärker självkänsla.

Resiliens handlar om barns förmåga att återhämta sig och växa i mötet med motgångar. Resiliens stärks av trygga relationer, känsla av sammanhang och delaktighet. Förskolan har en viktig roll i att erbjuda lekmiljöer som främjar dessa skyddsfaktorer och stärker barnens självkänsla och sociala kompetens.

Språkutveckling är en hälsofrämjande central del av barns utveckling. Genom att stödja barn i att utveckla sina språkliga färdigheter stärks deras förmåga att kommunicera känslor och behov, vilket gynnar deras psykiska och sociala hälsa. Språket främjar också kognitiva förmågor, samarbetsförmåga, självkänsla och identitet. Genom att skapa språkstimulerande miljöer spelar förskolan en avgörande roll, där barn kan utveckla sina språkliga färdigheter i samspel med andra. Lek, språkutveckling samt trygga miljöer i förskolan bidrar till att utveckla barns förmåga att hantera livets utmaningar och utveckla resiliens.

2. Förebyggande

Förskolans förebyggande arbete handlar om att främja barns välbefinnande, skapa trygghet och minska riskfaktorer för ohälsa. Utgångspunkten är ett tillgänglighetsperspektiv som fokuserar på de faktorer som stödjer och bevarar hälsa snarare än att identifiera orsaker till ohälsa eller sjukdom. Förskolan ska erbjuda en trygg och stimulerande miljö som stärker barns känsla av sammanhang genom upplevelser av begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet.

Delaktighet och inflytande är avgörande i barnens utveckling. Genom att lyssna på barns tankar och idéer skapas en inkluderande miljö där de känner sig respekterade och engagerade. Medarbetares lyhördhet för barns behov och intressen spelar en central roll i att skapa ett positivt klimat som stärker engagemanget, känslan av tillhörighet och självständighet. Forskning visar att engagemang och delaktighet är skyddsfaktorer mot psykisk ohälsa som också bidrar starkt till barns lärande och välbefinnande.

Förskolan har ett viktigt ansvar att tidigt uppmärksamma och möta behov hos barn som kräver särskilt stöd för att utvecklas och lära

optimalt. Detta innefattar att skapa inkluderande lärmiljöer som är anpassade efter individuella behov, med särskilt fokus på barn med funktionsnedsättningar, exempelvis neuropsykiatriska funktionsnedsättningar som ADHD, autism med flera. Genom att erbjuda en trygg och stimulerande miljö kan förskolan främja utvecklingen hos alla barn och minska risken för att svårigheter eskalerar till exempelvis psykisk ohälsa. Tidiga insatser, såsom pedagogiska anpassningar och stödjande strategier, kan bidra till att barn känner sig delaktiga, förstådda och framgångsrika i förskolans vardag och miljö, oavsett funktionsnedsättning.

Förskolan ska vidare identifiera tecken på att ett barn kan behöva ytterligare stöd utanför förskolans verksamhet. Vid behov ska förskolan samarbeta med vårdnadshavare och andra aktörer, exempelvis socialtjänst eller region (hälso- och sjukvård), för att säkerställa att barnet får rätt insatser och stöd i rätt tid. Negativa upplevelser i tidig barndom, såsom långvarig stress från familj, samhälle eller miljö exempelvis exponering för missbruk och/eller våld i nära relationer, kan få djupgående och långvariga konsekvenser för barns hälsa och utveckling. Erfarenheter som bidrar till toxisk stress, kan påverka hjärnans utveckling av emotionell reglering och sociala färdigheter. Förskolan har en avgörande roll i att möta och förebygga dessa risker genom att tillämpa aktuell kunskap om toxisk stress och utveckla effektiva metoder för att identifiera och stötta barn i utsatta situationer.

Genom att arbeta proaktivt och förebyggande med att skapa en trygg och stödjande miljö kan förskolan inte bara minska risken för långsiktiga negativa effekter utan också stärka barns rättigheter och välbefinnande. Förebyggande och åtgärdande insatser kan därmed bidra till en positiv utveckling av barns psykiska och fysiska hälsa samt minska riskerna för försämrade livsvillkor på både kort och lång sikt.

3. Inkluderande

Forskning betonar att inkluderande miljöer stärker barns tillhörighet och bidrar till ökad social jämlikhet. Stockholms stads förskolor ska erbjuda en likvärdig och kompensatorisk utbildning av hög kvalitet för alla barn, där lärmiljöerna är inkluderande. Vidare innebär inkludering att utbildningen ska anpassas efter varje barns behov och förutsättningar samt säkerställa att alla barns rättigheter respekteras.

Inkludering förutsätter att alla barn är delaktiga i förskolans verksamhet, vilket är avgörande för deras hälsa, utveckling och lärande. Delaktighet främjar också demokratisk fostran och barns rätt att påverka sin situation, enligt läroplanen (Lpfö 18) som betonar rätten till inflytande över förskolans undervisning.

Specialpedagogiska skolmyndigheten har tagit fram vägledande principer för en inkluderande undervisning. Dessa principer slår fast att alla barn har rätt till utbildning oavsett behov, och ingen ska diskrimineras på grund av funktionsnedsättning, kön eller andra grunder. Här framgår att utbildningen ska hålla hög kvalitet för att främja lärande och välbefinnande, samtidigt som hinder i lärmiljön ska undanröjas för att möjliggöra tillgänglighet och universell utformning. Det är viktigt att barn känner sig delaktiga och har inflytande över sin utbildning. Verksamheten ska erbjuda en miljö som både stödjer lärande och bidrar till social utveckling, med fokus på språk och kommunikation. Förskolan ska organisera och anpassa utbildningen efter barnens individuella behov och skapa en inkluderande miljö där alla får möjlighet att delta på lika villkor och får det stöd de behöver.

Genom att arbeta med de tre strategiska inriktningsområdena – *hälsofrämjande, förebyggande och inkluderande* – skapas en grund för förskolan att aktivt stödja barns hälsa, lärande och utveckling. Detta arbete bidrar till att skapa en inkluderande miljö där varje barn ges möjlighet att nå sin fulla potential och utvecklas i en riktning som är långsiktigt hållbar både för individen och samhället.

Barnhälsans fokusområden

För att förbättra barnhälsa i förskolan krävs ett långsiktigt och strategiskt arbete, där samverkan mellan förskolenämnden och stadens stadsdelsnämnder är centralt. Fem fokusområden har identifierats som syftar till att säkerställa en god och likvärdig utbildning för alla barn samt främja jämlika levnadsvillkor från tidig ålder.

Fokusområdena omfattar hälsofrämjande insatser, stöd för barns utveckling, förbättrade lärmiljöer, jämlikhet och tillgänglighet, samt arbete med barns delaktighet och inflytande, vilket är centralt för att stödja barnens psykiska, fysiska och sociala välbefinnande.

1. Fysisk hälsa

Det finns stora skillnader i folkhälsa inom Stockholm stad och nationellt. Dessa skillnader ska utjämnas för att ge barn jämlika möjligheter till hälsa och utveckling. Fysisk hälsa avser barnets kroppsliga välmående och funktion i vardagen, inkluderande fysisk aktivitet, näringsintag, sömn, kroppslig integritet, immunförsvar och minskade sjukdomar och skador.

Regelbunden fysisk aktivitet och lek

Fysisk aktivitet och lek är centralt för alla barns lärande och hälsa i förskolan. Förskolan ska erbjuda möjligheter till rörelse och främja utvecklingen av grundläggande fysiska vanor genom lek,

naturvistelser och väl utformade pedagogiska utemiljöer. För barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF), som ADHD eller autism, är anpassade aktiviteter och strukturerad miljö avgörande för att stödja koncentration, impulsreglering och sociala förmågor. Förskolan ska därför erbjuda såväl grupp som individanpassade rörelseaktiviteter som främjar både fysisk och psykisk hälsa.

Sömn

Tillräcklig och regelbunden sömn är avgörande för barns hälsa och utveckling. Den främjar hjärnans utveckling, stärker immunförsvaret och hjälper barnet att hantera intryck, stress och sociala interaktioner. Förskolan bidrar genom att erbjuda en trygg och lugn miljö för vila och främja goda sömnvanor utifrån barnets behov. Samverkan med vårdnadshavare är central för att stödja barnets återhämtning och långsiktiga hälsa.

Tandvård

God munhälsa är en viktig del av barns allmänna hälsa och välmående. Regelbunden tandvård och tandborstning är avgörande för att förebygga karies och främja god munhälsa. Regionen ansvarar för hälso- och sjukvård, medan förskolans uppdrag är att främja barns hälsa och lärande. Genom samverkan mellan förskolan, föräldrar och region (tandvården) kan barns behov av stöd för god munhälsa tillgodoses. Förskolan bidrar genom att sprida kunskap om tandhälsa och anpassa insatser efter lokala behov, vilket stärker förutsättningarna för barns långsiktiga hälsa och utveckling.

2. Hälsosamma matvanor

Måltiderna i förskolan är viktiga för att ge barnen bra matvanor och de är en del i arbetet för en god och jämlik hälsa. Livsmedelverkets nationella riktlinjer för måltider i förskolan är avsedda för en övergripande vägledning, stöd och förslag på hur förskolan kan arbeta för att skapa matglädje och främja bra matvanor i förskolan. Riktlinjerna vänder sig till rektorer i förskolan, förskollärare, arbetslag och måltidspersonal. Måltiderna i förskolan omfattas också av förskolans styrdokument som skollag och läroplan samt riktlinjer för mat, måltider och fysisk aktivitet i kommunala förskolor i Stockholm stad.

Näringsriktiga måltider

Enligt Skolverkets allmänna råd ska förskolan servera varierade och näringsriktiga måltider som fördelas jämnt över dagen. Detta för att tillgodose barnens behov av energi och näring för att barn ska växa och utvecklas i enlighet med sin ålder och följa sin utveckling. Måltiderna ska även vara en del av det pedagogiska arbetet och hjälpa barn att utveckla kunskaper om vad hälsosam mat innebär,

samt skapa grunden för goda matvanor. Förskolan ska följa nordiska näringsrekommendationerna (NNR 2023), som är Sveriges officiella riktlinjer för näringsintag.

Säkra måltider

All mat som serveras i förskolan ska vara säker för barnen att äta. Barn ska känna sig trygga vid måltiderna. Det är viktigt att måltidspersonalen har kompetens i livsmedelssäkerhet. Det ska finnas rutiner för detta i verksamheten. Det behövs särskilda rutiner för att säkerställa att barn med allergi eller överkänslighet inte blir sjuka av maten.

3. Psykosocial hälsa

I Stockholms stads förskolor arbetar förskolan förebyggande för att tidigt identifiera och hantera psykosociala svårigheter och erbjuda stöd**.** Förskolan ska enligt Lpfö18 och skollagen erbjuda en trygg, tillgänglig och stimulerande miljö som främjar barns emotionella och sociala utveckling. Psykosocial hälsa i förskolan innebär att skapa en trygg miljö där barn utvecklar sociala och emotionella färdigheter och sin förmåga att bygga relationer. För barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF), som exempelvis ADHD eller autism, ska miljön anpassas för att stödja deras specifika behov, främja social interaktion och underlätta impulskontroll och koncentration, så kallad självreglering.

Engagerande aktiviteter och positivt samspel med vuxna och andra barn främjar psykiskt välbefinnande. Förskolan ska vara en central arena för social inkludering, identifiera hinder för inkludering och arbeta med strategier för att säkerställa att alla barn får möjlighet att delta i gemenskapen och utvecklas socialt.

Barn i behov av särskilt stöd

Barn som har fysiska, psykiska eller andra särskilda behov ska få individuellt anpassat stöd. Enligt skollagen (2010:800) ska utbildningen i förskolan vara likvärdig och kompensera för barns olika behov och förutsättningar. Förskolans medarbetare och ledning ska identifiera behov, skapa handlingsplaner i samarbete med vårdnadshavare och säkerställa att rutiner, process och arbetsgång är tydlig för alla inblandade.

Delaktighet och inflytande

En förskola av hög kvalitet är en skyddsfaktor, särskilt för barn i socioekonomiskt utsatta områden. Trygga och tillgängliga lärmiljöer stärker barns självförtroende och resiliens (motståndskraft). Delaktighet och inflytande stärker barns sociala tillhörighet och förmåga att aktivt påverka och forma sin egen lärmiljö. När barn får vara med och fatta beslut, både i små och stora sammanhang, utvecklar de en förståelse för gemenskap och

dess värde. De blir också medvetna om sina egna rättigheter och ansvar i den demokratiska processen.

Genom att lyssna på barns tankar och främja deras engagemang i lek och lärande skapas en lärmiljö där barn kan utveckla självkänsla, samarbetsförmåga och problemlösning. Undervisning som anpassas efter barnens behov och intressen skapar en stimulerande miljö där barnen utvecklas i sin egen takt.

Kroppslig integritet och diskriminering

Medarbetares lyhördhet och bemötande är avgörande för att främja barns resiliens, vilket ger dem verktyg att hantera utmaningar och motgångar senare i livet på ett konstruktivt sätt. Förskolan ska vidare stödja barns rätt till kroppslig integritet och bidra till att de utvecklar en positiv självbild och identitet, med respekt för deras individuella behov och gränser.

Förskolan ska främja en trygg miljö fri från diskriminering och kränkningar i enlighet med skollagen och diskrimineringslagen. Fokus ligger på barns delaktighet, jämställdhet och att motverka hedersrelaterat våld och könsstereotyper. Förhållningssättet hos personalen i förskolan har stor betydelse för barns trygghet och de pedagogiska relationerna är en del i det trygghetsskapande arbetet.

Verksamheterna ska aktivt arbeta för att förebygga barns utsatthet genom att stärka den kroppsliga integriteten hos barn. Varje förskoleverksamhet ska kartlägga risker för kränkningar, analysera orsaker till riskerna, sätta upp mål och åtgärder, upprätta en plan mot kränkande behandling samt följa upp och utvärdera arbetet. Varje stadsdelsnämnd ska följa upp denna plan genom det systematiska kvalitetsarbetet.

Tidiga samordnade insatser (TSI)

Barn som lever i utsatta förhållanden, där exempelvis missbruk, kriminalitet eller våld i nära relationer förekommer, kan vara i behov av omfattande socialt, ekonomiskt eller psykiskt stöd. Att tidigt identifiera dessa barns behov och säkerställa att rätt insatser sätts in, är avgörande för att ge dem skydd och bryta en potentiellt negativ utveckling. Förskolan har en central roll i detta arbete och ska ha välfungerande rutiner för att både hänvisa till socialtjänstens tidiga stöd och göra orosanmälningar vid behov. Detta förutsätter att det finns goda samarbetsstrukturer mellan förskola och socialtjänst.

Alla insatser bör utgå från en helhetssyn på barnets situation, som inkluderar nära samverkan med vårdnadshavare, samtidigt som barnets specifika behov och utsatthet prioriteras. Ett sådant arbetssätt stärker förutsättningarna för att skapa en trygg och stabil tillvaro som främjar barnets hälsa, utveckling och framtid.

Risk- och skyddsfaktorer

Förskolans medarbetare ska ha kunskap om risk- och skyddsfaktorer som kan påverka barns utveckling och hälsa. Exempel på riskfaktorer kan vara brist på trygghet, otrygga familjeförhållanden, svårigheter utifrån funktionsnedsättningar eller tillgång till hälso- och sjukvård. Exempel på skyddsfaktorer kan vara trygga relationer, stödjande miljöer och möjlighet till delaktighet och stöd från andra vuxna. En balans av dessa faktorer kan stärka barns resiliens och motverka toxisk stress.

Orosanmälan till socialtjänsten

Anmälan till socialtjänsten ska göras genast vid kännedom eller misstanke om att ett barn far illa. En orosanmälan till socialtjänsten ska göras när misstanke finns om att ett barn far illa eller behöver skydd, exempelvis vid bristande omsorg, vanvård, misshandel, försummelse eller andra allvarliga risker för barnets välbefinnande.

Stockholms stads förskolor och socialtjänst följer en gemensam process för hantering av orosanmälningar. Varje stadsdelsnämnd har en egen lokal rutin för orosanmälan. Alla medarbetare i förskolan är anmälningsskyldiga enligt lag och ska vara väl förtrogna med rutinerna för orosanmälan och alltid agera utifrån barnets bästa.

Orosanmälan ska göras utan dröjsmål till socialtjänsten i det stadsdelsnämndsområde där barnet är folkbokfört enligt den av stadsdelsnämndens upprättade rutinen. Om det kan innebära en risk för barnet ska orosanmälan ske utan att föräldrarna informeras.

Alla stadsdelsförvaltningar har en mottagningsfunktion som tar emot anmälningar, gör omedelbara skyddsbedömningar, förhandsbedömningar och fattar beslut om att inleda eller inte inleda en utredning. Anmälan görs till mottagningsfunktionen inom den stadsdelsnämndupptagningsområde där barnet bor. Vid växelvis boende gäller den adress där barnet är folkbokförd.

På kvällar, helger, högtider och nätter ansvarar Stockholms stads socialjour för att ta emot anmälningar och för konsultation. Socialjouren har befogenhet att vidta relevanta åtgärder och överför ärendet till ansvarig stadsdelsnämnd nästföljande vardag.

4. Miljö och Barnsäkerhet

Barn har rätt till en säker och trygg uppväxt och det är ett samhällsansvar att säkerställa detta. Förskolans ansvar är att barn i staden får en utbildning av hög kvalitet och att stadens förskolor är trygga och säkra. Barnsäkerhet i förskolan regleras på olika sätt inom många olika områden. Dessa områden har definierats i stadens

styrande dokument säker förskola. Barnsäkerheten i stadens förskolor ska bedrivas på ett likvärdigt och systematiskt sätt.

Säkerhetsrutiner och skadeförebyggande åtgärder

Barns säkerhet är ett gemensamt ansvar, och stadens förskolor ska vara trygga och säkra enligt riktlinjerna i Säker förskola. Stadens förskolor ska följa upp säkerhetsarbetet systematiskt och vid behov genomföra åtgärder. Stadsdelsnämnderna ska integrera säkerhetsarbetet i sitt systematiska kvalitetsarbete, inklusive barnkonsekvensanalyser vid verksamhetsförändringar.

Barn är särskilt känsliga för skadliga kemikalier som kan finnas i damm, leksaker och inomhusmiljö. Förskolan ska arbeta för en kemikaliesmart förskola genom förebyggande insatser och dess riktlinjer som främjar barns hälsa och säkerhet.

Hantering av allergier och medicinska tillstånd

Förskolor ska skapa en trygg och inkluderande miljö för barn utifrån allergier eller andra medicinska behov. Regelbunden uppdatering av medicinsk information och förebyggande åtgärder, som kunskap om allergihantering, är avgörande för barns välmående och säkerhet. God hygien, särskilt handtvätt, minskar risken för smittspridning i förskolan. Förskolorna ska följa vägledningsmaterial från Region Stockholm och Folkhälsomyndigheten för att förebygga infektioner.

Buller

Buller påverkar barns hälsa och lärande negativt. Systematiskt arbete för en god ljudmiljö ska anpassas efter varje förskolas förutsättningar och behov för att minska stress och förbättra välmående.

Extremväder

Klimatförändringar ökar risken för värmeböljor som kan påverka barns hälsa negativt. Den största risken med värme är uttorkning. Små barn är särskilt sårbara vid höga temperaturer, eftersom de inte kan reglera sin kroppstemperatur lika effektivt som vuxna. Det är viktigt att arbeta med förebyggande åtgärder för att minska exponeringen för värme, men också att vara uppmärksam på symtom hos barn utifrån höga temperaturer.

5. Samverkan

Förskolan ska, med barnets bästa som utgångspunkt, aktivt samverka både internt och externt för att stödja barnens utveckling och skapa en helhetssyn på deras lärande och välmående. För att säkerställa delaktighet involverar Stockholms stad barnen i beslut som rör dem genom samråd och dialog. Genom god samverkan kan förskolan bättre möta barns individuella behov och skapa

sammanhållna stödstrukturer som främjar utveckling, hälsa och lärande.

Samverkan för barns bästa

Samverkan för barns bästa är en grundläggande del av förskolans arbete och ska ske på individ- och gruppnivå, med fokus på barnets bästa. Förskolan ska systematiskt samarbeta med vårdnadshavare, socialtjänst, regionen samt andra aktörer som stöder barnet och deras familj. Denna samverkan ska skapa en stödjande och inkluderande miljö för barns utveckling och välmående.

Förskolan och hemmet ska enligt skollagen samverka för att stödja barnets hälsa och utveckling, genom regelbundna utvecklingssamtal och gemensamma aktiviteter. Dialogen mellan förskola och vårdnadshavare ska vara öppen och kontinuerlig för att säkerställa en helhetssyn på barnets behov och välmående.

Introduktion i förskola

Introduktionen i förskolan är en viktig del av barnets start och ska ske i nära samarbete med vårdnadshavare, i enlighet med både Skollagen (2010:800) och Läroplan för förskolan (Lpfö 18). Förskolan ska ha en strukturerad rutin för att säkerställa en trygg och positiv övergång för barnet, vilket stärker relationen mellan hem och förskola och lägger grunden för barnets trivsel och utveckling.

Främjande av barns närvaro

För att främja barns närvaro i förskolan är det viktigt att förskolan, i samverkan med hemmet och andra aktörer, arbetar aktivt för att främja närvaron och öka inskrivningsgraden. Förskolan ska enligt skollag (2010:800) erbjuda barn förskola samt arbeta uppsökande för att få fler barn att delta i utbildningen, särskilt där inskrivningsgraden är låg. Regelbunden närvaro stärker barnens lärande, sociala färdigheter och språk, och ska systematiskt följas upp i det kvalitetsarbete som bedrivs inom stadsdelsnämnderna.

Övergång förskola – skola

Samverkan och bra rutiner för barn är en förutsättning för en trygg och bra övergång mellan och inom olika skolformer. Staden har framtagna riktlinjer för övergångar mellan förskola, förskoleklass, skola och fritidshem. Varje stadsdelsnämnd har framtagna lokala handlingsplaner för barns övergång från förskola till skola. I handlingsplanen ska även framgå rutiner och former för övergången som garanterar barn i behov av särskilt stöd det stöd de behöver utifrån sina individuella behov och förutsättningar.

Föräldrastöd

I samverkan med socialtjänsten ska förskolan ge information och utbildning till medarbetare för att stärka föräldrars kunskap om

barns hälsa, välbefinnande och utveckling. Föräldraskapsstödjande insatser i förskolan handlar om att erbjuda information, stödjande samtal, utbildning till vårdnadshavare i att främja barns välmående och hälsa.

God och nära vård

Barn i behov av särskilt stöd ska få rätt stöd genom samarbete mellan förskola, vårdnadshavare samt interna och externa aktörer. Förskolan ska tidigt identifiera behov och samordna insatser med fokus på barnets bästa, i enlighet med nationella styrdokument såsom skollag och läroplan. Vidare ska arbetet stärkas genom Stockholms stads omställning till "god och nära vård " och nya socialtjänstlagen.

Samverkan mellan kommun, region och civilsamhället ska organiseras och systematiseras för att säkerställa effektiva och jämlika stödinsatser. Även om förskolan inte har ett behandlande uppdrag, ska insatser anpassas efter barnets behov, och samverkan med regionen och socialtjänsten förstärkas vid behov. Nya socialtjänstlagen stärker barnets rätt till stöd och delaktighet, samtidigt som familjens medverkan säkerställs. Insatser ska baseras på ett helhetsperspektiv och utformas i förskolans miljö där det är möjligt.

Kunskap och kompetensutveckling

Kunskap och kompetensutveckling är avgörande för att framgångsrikt utveckla och implementera barnhälsoprogrammet i stadens verksamheter.

Stadsdelsnämnderna ska implementera programmet i verksamheterna och prioritera systematisk kompetensutveckling inom förskolan. Övriga verksamheter inom staden som möter förskolans målgrupp ska beakta programmets vägledande innehållvid planering av kompetensutveckling. Programmet är ett styrande dokument för kommunal förskola med fokus på hälsofrämjande, förebyggande och inkluderande arbete i stadens förskoleverksamheter. Kompetenshöjande insatser för alla medarbetare är centrala för att uppnå hög måluppfyllelse och en förskola av hög kvalitet i enlighet med barnhälsoprogrammets mål.

Kompetenshöjande insatser för kvalitet och måluppfyllelse

Att systematiskt utveckla medarbetares kompetens, innebär att förbereda dem för att möta behov och framtida utmaningar. Förskolans komplexitet kräver kontinuerlig fortbildning som stärker medarbetarnas kunskap om barns utveckling, lärande och hälsa samt förmåga att skapa trygga, inkluderande och stimulerande miljöer.

För att förbättra barns välbefinnande och utveckling är det avgörande att medarbetare har kunskap om risk- och skyddsfaktorer i barns liv. En djupare förståelse för dessa faktorer stärker medarbetarnas förmåga att möta barns behov och skapa en trygg, utvecklande miljö. Genom ett proaktivt förhållningssätt kan förskolan tidigt identifiera och hantera behov, vilket förebygger svårigheter och stödjer långsiktig utveckling och lärande.

Samverkan och samarbete för gemensam förståelse och utveckling.

Förskolans arbete med barnhälsa kräver samverkan mellan stadens olika verksamheter. Utöver stadsdelsnämnderna är facknämnder som socialnämnden och utbildningsnämnden viktiga samarbetspartners, likaså externa aktörer från regionen såsom barna-, mödra- och folktandvård, habilitering samt barn- och ungdomspsykiatri. Även civilsamhällets organisationer kan vara aktuella samarbetspartners för att säkerställa bästa möjliga stöd för barnet.

Effektiv samverkan är beroende av en gemensam begreppsförståelse och en tydligt strukturerad organisation som möjliggör kontinuerligt kunskapsutbyte. Stadens verksamheter ska aktivt arbeta för att stärka samarbetet med såväl interna som externa aktörer. En viktig del av detta arbete är att tillvarata lärdomar och arbetssätt inom programmets fokusområden och ge dem särskild uppmärksamhet för att säkerställa bästa resultat för samverkan kring barns hälsa och utveckling.

Digitala verktyg för stöd och utveckling

Den digitala plattformen vänder sig till stadsdelsnämnderna och förskolans ledning och medarbetare. Plattformen ska stödja stadsdelsnämnderna i arbetet med barnhälsa genom att erbjuda metodstöd, utbildningsmaterial och vägledning i arbetet med programmet för att utveckla arbetet med barnhälsa i stadens förskolor.

Genom att förena systematisk kompetensutveckling, stärkt samverkan och innovativa digitala lösningar skapas förutsättningar för att uppnå programmets mål. Detta bidrar till en förskola som inte bara möter dagens behov utan också förbereder medarbetare och barn för en hållbar framtid präglad av hälsa, inkludering och lärande.

Genomförande, ansvar och uppföljning

Program för barnhälsa i Stockholms stad bygger på samverkan, tydligt ansvarstagande och systematisk uppföljning. Programmet ska genomföras inom ramen för stadens ordinarie planering och verksamhetsuppföljning. Stadsdelsnämnderna ansvarar för att integrera programmets mål och fokusområden i sina verksamhetsplaner med stöd och samordning från förskolenämnden.

Genomförande och ansvar

Programmet implementeras av stadens berörda nämnder genom att dessa utformar verksamhetsanpassade mål, aktiviteter och arbetssätt för att uppfylla intentionerna med programmets inriktnings - och fokusområden.

Förskolenämnden ansvarar för framtagandet av en stadsövergripande handlingsplan samt en digital plattform som stöd för verksamheternas utvecklingsarbeten.

Den stadsövergripande handlingsplanen kompletterar programmet för barnhälsa. Sammanställning och analys av behov konkretiseras årligen i den stadsövergripande handlingsplanen som biläggs verksamhetsplan. Uppföljning och analys av handlingsplanens aktiviteter genomförs i ordinarie verksamhetsuppföljning och redovisas genom bilaga till verksamhetsberättelsen.

Handlingsplan och digital plattform

Handlingsplanen konkretiserar programmets mål och strategiska inriktningsområden samt de fem fokusområdena. Handlingsplanen anger planerade aktiviteter och insatser utifrån identifierade behov. Syftet med handlingsplanen är att säkerställa ett likvärdigt och effektivt genomförande samt tydlig uppföljningsstruktur.

Den digitala plattformen stödjer nämndernas operativa och praktiska arbete genom att tillhandahålla arbetssätt, metoder och utbildningsinsatser. Plattformen fungerar som ett verktyg för att sprida information, stärka kunskapen om samt öka kompetensen inom området barnhälsa. Innehållet i plattformen utvecklas löpande utifrån de behov som identifieras i verksamheterna.

Handlingsplanen och den digitala plattformen skapar en enhetlig och evidensbaserad grund för stadens förskolor. Tillsammans stödjer de stadsdelsnämnderna i planering och uppföljning av insatser för att uppnå programmets mål. Fokus ligger på ett hälsofrämjande, förebyggande och inkluderande förhållningssätt som säkerställer likvärdiga insatser för barns hälsa och utveckling i linje med programmets intentioner.

Uppföljning

Varje stadsdelsnämnd ansvarar för att följa upp insatserna inom ramen för stadens ILS (stadens integrerade ledningssystem). Mål, aktiviteter och indikatorer planeras och följs upp i tertialrapporter och verksamhetsberättelse. I stadsdelsnämndernas verksamhetsplaner ska berörda nämnder specificera hur de arbetar med insatser kopplade till programmet, i enlighet med fastställd handlingsplan.

Förskolenämnden ansvarar för att årligen analysera de rapporterade resultaten från stadsdelsnämnderna gällande handlingsplanens genomförande. Resultaten sammanställs i en övergripande analys som identifierar vidare behov av ytterligare utvecklingsarbeten. Uppföljningen redovisas årligen till förskolenämnden genom ordinarie verksamhetsuppföljning i verksamhetsberättelse och används som underlag för vidare utveckling av handlingsplanen.

Kommunstyrelsen ansvarar för att utarbeta tillämpningsanvisningar som stöd för verksamhetsplanering och uppföljning. Dessa anvisningar ska ge förslag på hur indikatorer och aktiviteter kan kopplas till stadens ILS-system och säkerställa att uppföljningen genomförs på ett enhetligt sätt.

Revidering av program

Förskolenämnden ansvarar för löpande aktualitetsprövning av Programmet för barnhälsa, för att vid behov kunna initiera revidering av programmet.

Referenser

Vill ni veta mer – tips på stödmaterial och fördjupad läsning.

Allmänna råd om måluppfyllelse i förskolan (2017). Hämtad 15 januari 2025, från https://www.skolverket.se/publikationer

Barnombudsmannen. (2024) *Hur dåligt måste man må egentligen? - Samhällets insatser för att främja barns psykiska hälsa*. Stockholm: Barnombudsmannen.

Barnkonventionen - UNICEF Sverige. (1989) Hämtad 15 januari 2025, från https://www.unicef.se

BRIS - Barnens Rätt i Samhället. (2023). *Se mig - rätten till stöd tidigt i livet*. Hämtad 15 januari 2025, från https://www.bris.se

FORTE (2023) *Forskning i korthet: Förskolans roll för att främja psykisk hälsa*. Hämtad 15 januari 2025, från https://forte.seFolkhälsomyndigheten (2018) Nationella folkhälsomål och målområden Den nationella folkhälsopolitiken — Folkhälsomyndigheten

Folkhälsomyndigheten. (2024) *Smitta i förskolan – Vägledning till personal och huvudmän i förskolan för att förebygga och hantera smitta*. Hämtad 15 januari 2025, från https://www.folkhalsomyndigheten.se

Ifous fokuserar (2021) Att främja psykisk hälsa och motverka psykisk ohälsa i förskolan 202310-ifous-fokuserar-framja-psykisk-halsa-i-forskola-rev2.pdf

Livsmedelverket (2016) Nationella riktlinjer för måltider i förskolan Nationella riktlinjer för måltider i förskolan

Livsmedelverket (2023) Nordiska Näringsrekommendationerna Näringsrekommendationer

Läroplan för förskolan 2018 (Lpfö2018). Hämtad 15 januari 2025, från Läroplan (Lpfö 18) för förskolan - Skolverket

Region Stockholm. (2023) *Barnhälsovårdsrapport 2023*. Stockholm: Region Stockholm. Hämtad 15 januari 2025 från Årsrapport Barnhälsovård i Stockholms län 2023

Skolverket (2023) *Tidiga och samordnade insatser för barn och unga*. Hämtad 15 januari 2025 från Tidiga och samordnade insatser för barn och unga (TSI) - delredovisning - Skolverket

Socialstyrelsen. (2024) *Hälsoprogram för barn och unga – Delredovisning om förutsättningar för uppföljning av barns och ungas hälsa och utveckling samt att följa upp och utvärdera det nationella hälsoprogrammet*. Hämtad 15 januari 2025, från https://www.socialstyrelsen.se

STORSTHLM (2024) *Handlingsplan för god och nära vård och omsorg i Stockholms län 2024–2030.* Hämtad 15 januari 2025, från Handlingsplan för god och nära vård och omsorg beslutad | Storsthlm

Stockholms stad (2024). *Miljöprogram 2030*. Hämtad 15 januari 2025, Miljöprogram 2030

Stockholms stad (2020) *Kemikaliesmart förskola*. Hämtad 15 januari 2025, från https://leverantor.stockholm

Stockholms stad (2022) *Stadens kvalitetsprogram*. Hämtad 15 januari 2025, från https://www.stockholm.se

Stockholms stad (2024) *Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2024–2029*. Hämtad 15 januari 2025, från https://www.stockholm.se

Stockholms stad (2022) *Riktlinjer för övergångar mellan förskola, förskoleklass, skola och fritidshem i Stockholms stad*. Hämtad 15 januari, från riktlinjer-for-overgangar-mellan-forskola-forskoleklass-skola-och-fritidshem-i-stockholms-stad.pdf

Stockholms stad *Samverkansöverenskommelse förskola, skola socialtjänst*. Hämtad 15 januari 2025, från https://www.stockholm.se

Stockholms stad (2024) *Stockholms stads program mot våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution, människohandel för sexuella ändamål samt sexuellt våld för oberoende relation.* Hämtad 15 januari 2025, från https://www.stockholm.se

Stockholms stad (2024) *Stockholms stads program för de mänskliga rättigheterna*. Hämtad 15 januari 2025, från https://www.stockholm.se

Stockholms stad (uppdaterad 2023) Säker förskola, *Riktlinjer för barnsäkerhet i Stockholms stad*s kommunala förskolor. Hämtad 15 januari, från https://www.stockholm.se

Stockholms stad (2021). *Våga fråga, lyssna och agera!* Hämtad 15 januari 2025, från https://www.stockholm.se

Stockholms stad, God, hälsosam och klimatsmart mat, Matstrategi för Stockholms stad https://start.stockholm/globalassets/start/om-stockholms-stad/politik-och-demokrati/styrdokument/god-halsosam-och-klimatsmart-mat---matstrategi-for-stockholms-stad.pdf

Sveriges riksdag. (2017). *Hälso- och sjukvårdslag (2017:30)*. Hämtad 15 januari 2025, från https://www.riksdagen.se

Sveriges riksdag. (2010). *Skollag (2010:800)*. Hämtad 15 januari 2025, från https://www.riksdagen.se

Sveriges riksdag. (2001). *Socialtjänstlag (2001:453)*. Hämtad 15 januari 2025, från https://www.riksdagen.se